

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda (Editors)
CONVERGENT DISCOURSES. Exploring the Contexts of Communication
 Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, 2016. Section: Social Sciences
 ISBN: 978-606-8624-17-4

HEALTH AND SOCIAL MEASURES DURING KING CAROL II'S AUTHORITY MONARCHY: "WEEK OF HYGIENE" IN OLT COUNTY

Diana Mihaela Păunoiu, Researcher III, PhD

"C.S. Nicolăescu Ploşor" Institute for Socio-Humanist Research, Craiova

Abstract: Reconstruction of the Romanian society represented a constant objective in the Romanian history between wars. The peak of the social-political restructuration policies was reached between 1938-1940, when the authority monarchy regime of King Carol II inaugurated a series of measures and reforms meant to restructure fundamentally the Romanian state and society. Most of these represented, in fact, a corollary of the social policies stated and developed during the period of traditional democracy. The same were also the reforms/measures that had to allow the introduction of a minimum degree of civilisation especially in the rural areas, targeting, also some areas in the urban environmental. Next to the activity of the cultural homes and other reforms of the regime enforced on February 10/11, 1938, the sanitary campaigns and the "Week of Hygiene" represented the solutions that Carlist regime's protagonists understood to fix the disturbing realities of the Romanian village's world. Starting from this context we aim to analyse, based on archive documents, the role of the sanitary campaigns, in general, and of "Week of Hygiene", in particular, health and social measures meant to spread within humane community's ranks minimum norms of individual and collective hygiene and improve the living conditions of the population within Olt County.

Keywords: individual hygiene, collective hygiene, population's health, King Carol II, Olt County.

Reconstrucția societății românești a reprezentat un obiectiv constant în istoria interbelică românească. Apogeul politicilor de restructurare socio-culturală a fost atins între anii 1938-1940, când regimul monarhiei autoritare a regelui Carol al II-lea a inaugurat o serie de măsuri și reforme menite să restructureze în mod fundamental statul și societatea românească. Majoritatea acestora au reprezentat, în fapt, corolarul politicilor sociale afirmate și dezvoltate în perioada democrației tradiționale. Astfel au fost și reformele/măsurile care trebuiau să permită introducerea unui grad minim de civilizație în special în mediul rural, vizând, însă, și anumite zone din mediul urban.

Realitățile din lumea satului românesc interbelic erau destul de îngrijorătoare, specialiștii în domeniu înregistrând diverse probleme privind: alimentația¹, igiena personală și

¹ Având în vedere, consumul redus de lapte în rândul populației adulte și, îndeosebi, în rândul copiilor, în anul 1930, s-a înființat pe lângă Institutul Național Zootehnic, Comitetului Național al Laptelui, care, printre altele, a acționat pentru

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda (Editors)
CONVERGENT DISCOURSES. Exploring the Contexts of Communication
 Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2016. Section: Social Sciences
 ISBN: 978-606-8624-17-4

a locuinței, îngrijirea curților, creșterea animalelor și a păsărilor, cultivarea grădinilor de zarzavaturi etc., cu efecte negative atât asupra sănătății populației, cât și asupra economiei locale și naționale².

Keith Hitchins aprecia următoarele: „Starea de sănătate a populației rurale devenise un fenomen cronic, dată fiind alimentația neadecvată, condițiile de locuit rudimentare și necunoașterea unor norme elementare de igienă”³.

Situația de înapoiere din mediul rural era descrisă și de regele Carol al II-lea, în discursul rostit, în fața echipelor regale, la 30 iunie 1934. Acesta semnală drumuri nepracticabile/stricate, garduri dărăpănate, mizerie (praf, șanțuri pline cu apă) și „mai nicăieri nu vezi grădini, cu toate că fiecare sătean are un petec de pământ, ... Trebu[i]e să învățăm cele mai elementare reguli de igienă, fizică și morală”⁴.

Dimitrie Gusti, în comunicarea susținută la radio la 24 octombrie 1938, vorbind despre principiile Serviciului Social, sublinia faptul că acesta a fost pregătit printr-o muncă de cinci ani de experimentare asupra realităților sociale din lumea satului românesc. Îmbunătățirea calității vieții țaranului român presupunea implementarea unor soluții practice care să vizeze, concomitent, toate domeniile de activitate, inclusiv cel al sanitar: „(...) un țăran oricât de înstărit și cultivat, cu un trup uscat și plin de boli, vai de el! Dacă buna stare sanitară atârnă la rândul ei de felul de nutriție, care iarăși atârnă de starea materială și de chipul cum știe țăranul să se alimenteze, să locuiască, să se îmbrace, să doarmne și să ducă un regim de igienă civilizată, cu întrebuițarea băilor și a săpunului, starea biologic-sanitară atârnă în ultima instanță de gradul de conștiință culturală a țăranului”⁵.

Alături de activitatea căminelor culturale și de alte reforme ale regimului instaurat la 10/11 februarie 1938, campaniile sanitare și „Săptămâna Higieniei” au reprezentat soluțiile prin care protagoniștii regimului carlist au înțeles să remedieze realitățile îngrijorătoare din lumea satului românesc. Plecând de la acest context ne propunem să analizăm, pe baza documentelor de arhivă, rolul campaniilor sanitare, în general, și al „Săptămânii Higieniei”, în special, măsuri socio-sanitare menite să propage în rândul comunităților umane norme minime de igienă individuală și colectivă și să îmbunătățească condițiile de viață ale populației din cadrul Ținutului Olt⁶.

popularizarea importanței consumului de lapte de bună calitate, păstrat și conservat în condiții igienice („Torța Olteană”, Craiova, an IV, nr. 47-48, 26 iunie 1938, p. 2).

² Vezi pe larg, pentru o analiză privind consumul de cereale comestibile, legume, fructe și consumul de alimente animale în perioada interbelică, *Enciclopedia României*, vol. IV, *Economia națională. Circulație, distribuție și consum*, comitetul de direcție: D. Gusti, C. Orhidan, Mitu Georgescu, Dan Botta, București, Imprimeria Națională, 1943, p. 919-922.

³ Keith Hitchins, *România 1866 – 1947*, traducere din engleză de George D. Potra și Delia Răzdolescu, București, Editura Humanitas, 1996, p. 367.

⁴ *Enciclopedia României*, vol. I, *Statul*, comitetul de direcție: D. Gusti, C. Orhidan, Mitu Georgescu, Dan Botta, București, Imprimeria Națională, 1938, p. 950.

⁵ D. Gusti, *Sociologia Militans. Cunoaștere și acțiune în serviciul națiunii*, II, *Acțiune*, București, Fundația Regele Mihai I, 1946, p. 276.

⁶ Ținutul Olt a fost una dintre cele 10 unități administrativ-teritoriale create prin legea administrativă din 14 august 1938 și a fost format din următoarele județe: Dolj, Gorj, Mehedinți, Olt, Romanați și Vâlcea (Diana-Mihaela Păunoiu, *Rezidența Regală a Ținutului Olt (1938-1940)*, București, Editura Academiei Române, 2012, p. 77-78).

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda (Editors)

CONVERGENT DISCOURSES. Exploring the Contexts of Communication

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2016. Section: Social Sciences

ISBN: 978-606-8624-17-4

Rolul principal în elaborarea programului campaniilor sanitare revenea Ministerului Sănătății și Ocrotirilor Sociale. Potrivit decretului-lege din 20 noiembrie 1939, pentru organizarea ministerului menționat, Serviciul Igienei, din cadrul Direcției Igienei Sociale (care mai cuprindea și Serviciul epidemiilor din afară și dinăuntru și Serviciul bolilor medico-sociale), avea atribuții multiple, printre care se numărau și următoarele: „a) Exerciță acțiunea de îndrumare, control și coordonare în toate chestiunile de salubritate publică și privată; b) Se ocupă de problema igienei locuinței, stabilind norme generale; c) Se ocupă cu toate chestiunile privitoare la igiena stabilimentelor publice, a celor comerciale și industriale” etc.⁷.

Una dintre problemele stringente care trebuiau rezolvate era limitarea tifosului exantematic. La 22 august 1939, Inspectoratul General Sanitar al Ținutului Olt trimitea rezidentului regal Dinu Simian o adresă care conturează o imagine descurajantă relativ la sănătatea publică din mediul rural, situație care decurgea și din igoranta populației de a respecta și aplica normele minimale de igienă individuală: „Dacă populația rurală din cuprinsul acestui Ținut și-ar fi făcut din percepțele de igienă individuală un crez, adică dacă am putea face să dispară din mijlocul acestei populații paraziții de haine și cei de cap (păduchii), problema tifosului exantematic în cuprinsul acestui Ținut ne-ar interesa prea puțin din simplul motiv că tifosul exantematic transmițându-se prin păduchi – în lipsă de păduchi, chiar și cazurile venite din regiunile contaminate nu ar reprezenta, din punct de vedere sanitar, absolut nici un pericol”⁸.

În acest context, inspectorul general sanitar al Ținutului Olt formula câteva propuneri/cereri, care trebuiau să completeze campania sanitară din anul 1939 (15 martie – 30 noiembrie) și care erau considerate urgente pentru evitarea declanșării unei epidemii de tifos exantematic pe teritoriul ținutului. În esență, propunerile vizau colaborarea tuturor autorităților și personalităților locale în vederea conștientizării populației în ceea ce privește menținerea unei igiene personale stricte. Astfel, se solicita rezidentului regal ca, pe lângă construirea unui număr cât mai mare de băi populare în comunele rurale și activitatea echipelor implicate în campaniile sanitare, să se stabilească un program fix de acțiune: „(...) aflăm necesar ca în comunele rurale să se constituiască comitete din funcționari publici și personalități mai reprezentative din comună, cari să împăartă satul în sectoare și în ziua fixată pe săptămână, în speță sâmbăta după masă și Duminica dimineață, fiecare să controleze dacă populația din sectorul respectiv s-a spălat și în special dacă a schimbat hainele curate (*sic!*), și-a spălat capul și dacă are sau nu paraziți de haine sau de cap. O asemenea acțiune pare natural dificilă, însă populația se va obișnui repede cu ea și dacă acest control se va repeta în mod automat în zilele fixate, luându-se imediat măsuri de deparazitare prin organele sanitare față de cei aflați în culpă, rămânem convinși că în vreme mai scurtă decât ne așteptăm, vom ajunge să dispară din mijlocul

⁷Codul General al României (*Codurile, Legile și Regulamentele în vigoare*) 1856-1940, fondator: C. Hamangiu, continuatori: G. Alexianu și C. St. Stoicescu, vol. XXVII, 1939, partea III, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului, Imprimeria Centrală, București, 1940, p. 2726.

⁸Serviciul Județean Dolj al Arhivelor Naționale (în continuare, se va cita: S.J.A.N., Dolj), fond Rezidența Regală a Ținutului Olt, Serviciul Administrativ, dosar nr. 101/1939, f. 1-1v.

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda (Editors)

CONVERGENT DISCOURSES. Exploring the Contexts of Communication

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2016. Section: Social Sciences

ISBN: 978-606-8624-17-4

populației rurale plaga păduchilor care ca, civilizație ne situează alături de popoarele primitive barbare, iar din punct de vedere sanitar reprezintă atâta pericol”⁹.

Totodată, inspectorul general sanitar al Ținutului Olt solicita rezidentului regal ca această acțiune să fie dublată și susținută „cu tot entuziasmul” de reprezentanții Serviciului Social, premilitari, străjeri, preoți și profesori, precum și prin constituirea unui fond sanitar județean, subvenționat de Prefectură și din diverse donații. Din acest fond urmau să se cumpere săpunuri și materiale pentru confecționarea cămășilor de schimb, necesare familiilor sărace¹⁰.

Problema tifosului exantematic a stat în atenția autorităților centrale și locale, luându-se măsuri de deparazitare a populației și instituirea unui control riguros al circulației persoanelor contagioase. La 22 decembrie 1939, se interzicea, pentru o perioadă de 19 zile, circulația țiganilor nomazi și găzduirea acestora în corturi și bordeie amplasate la marginea localităților, unde „vor fi supuși măsurilor de control sanitar permanent și deparazitării periodice”¹¹.

Pentru evitarea declanșării diferitelor epidemii, la 19 februarie 1940, Ministerul Muncii, în contextul constatării nerespectării cerințelor minime de igienă individuală și colectivă, solicita prefectilor să se ia măsurile necesare pentru ca muncitorilor din întreprinderile particulare să li se asigure cazarea și hrana în condiții sanitare corespunzătoare, localuri de baie și dușuri, sau măcar centre de deparazitare, să se organizeze cantine de șantier „cu alimente nealterate și hrănitoare” pentru a se evita deplasarea muncitorilor, să fie ținuți în carantină lucrătorii afectați de tifosul exantematic etc.¹².

În județul Dolj, unde în anul 1939 a fost înregistrată epidemie de tifos exantematic, autoritățile locale au luat o serie de măsuri pentru deparazitarea populației: „În comunele alăturate traseului C.F.R. populația [a fost] îmbăiată cu ajutorul trenurilor[-]baie puse la dispoziție de Onor. Ministerul Sănătății și acolo unde a fost cazul deparazitați. Din fondul sanitar și de ocrotire local s-a procurat săpunul necesar îmbăierilor și petrolul necesar deparazitării. De asemenea în toate comunele din stânga și dreapta Jiului, s-au făcut deparazitări în masă cu cuptoarele de deparazitare puse la dispoziție de Minist[erul] Sănătății, mai ales în urma ivirii epidemiei de tifos exantematic în județul nostru”¹³.

În județul Mehedinți, deși nu se înregistraseră cazuri de tifos exantematic, la începutul anului 1940, s-au luat măsuri preventive: examinarea și deparazitarea militarilor; deparazitarea țiganilor nomazi și fixarea lor în anumite localități și înființarea unor comitete sanitare locale¹⁴.

Campaniile sanitare organizate de Ministerul Sănătății și Ocrotirilor Sociale, susținute de autoritățile locale, au vizat pe de o parte identificarea problematicilor de ordin sanitar urgente, iar pe de altă parte demararea unor acțiuni și activități care să contribuie la soluționarea

⁹*Ibidem*, f. 1v.-2.

¹⁰*Ibidem*, f. 2.

¹¹S.J.A.N., Vâlcea, fond Prefectura județului Vâlcea, dosar nr. 33/1940, f. 48.

¹²*Ibidem*, f. 1-1v.

¹³S.J.A.N., Dolj, fond Rezidența Regală a Ținutului Olt, Serviciul Cultural și de Asistență Socială, dosar nr. 266/1940, f. 32.

¹⁴*Ibidem*, dosar nr. 270/1940, f. 2v.

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda (Editors)
CONVERGENT DISCOURSES. Exploring the Contexts of Communication
 Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2016. Section: Social Sciences
 ISBN: 978-606-8624-17-4

problemelor identificate și să ajute la îmbunătățirea sănătății și creșterea standardului de viață al comunităților locale.

De exemplu, în cuprinsul județului Dolj¹⁵, ca urmare a realităților îngrijorătoare identificate (Vezi Anexa), campania sanitară din cursul anului 1939 (martie – noiembrie) a vizat rezolvarea unor problematici de ordin sanitar multiple, precum: alimentația, igiena locuinței și a curților, igiena individuală, salubritatea publică, asistența medicală, educația sanitară efectuată prin conferințe și sfaturi specializate etc. În fiecare comună, pe lângă măsurile privind igiena individuală și asistența medicală, s-a acționat și pentru asigurarea igienei colective. Astfel, pentru asigurarea salubrității publice au fost desfundate șanțuri vechi (121.363 m² în mediul rural și 37.572 m² în mediul urban) și s-au construit altele noi (173.607 m² în mediul rural și 12.198 m² în mediul urban), au fost asanate bălțile (prin drenare, 39 m² în mediul rural și 36 m² în mediul urban; prin astupare, 13.970 m² în mediul rural; prin petrolizare, 2.459 m² în mediul rural și 15 m² în mediul urban), au fost construite (6.256 în mediul rural și 537 în mediul urban) și reparate (8.663 în mediul rural și 1.144 în mediul urban) poduri¹⁶.

Locuințele au fost văruite, fântânile au fost asanate, împrejmuite cu garduri, acoperite cu capace și s-au separat fântânile pentru oameni de cele pentru vite. Totodată, fântânile insalubre au fost dărâmate și închise, iar unde a fost posibil s-au construit altele noi (13.812 în mediul rural și 697 în mediul urban). În comunele cu populație numeroasă, cu sprijinul Ministerului Sănătății și Ocrotirilor Sociale au fost construite băi populare¹⁷.

Au fost vizitate, de către echipele care au activat în campania sanitară, 352.623 de locuințe în mediul rural și 23.444 de locuințe în mediul urban, dintre care numai 69.188 de locuințe în mediul rural și 18.835 de locuințe în mediul urban erau curate și corespunzătoare din punct de vedere sanitar¹⁸. Restul au fost igienizate și reparate: „Din fiecare gospodărie s-au îndepărtat gunoaiele, iar în curți s-a făcut ordine. Casele au fost văruite, lemnăria spălată cu leșie, de asemenea tot mobilierul a fost scos și curățit. S-a constatat că numai 8-10% din gospodăriile [le] ce au construit latrine în cursul Campaniei din 1938, le mai aveau în ființă, restul populației le-au ars peste iarnă. Populația a fost obligată să-și construiască latrine noi și la sfârșitul Campaniei [din anul 1939] s-a constatat că 90% din gospodăriile au construit latrine noi”¹⁹.

De asemenea, echipele care au activat în campania sanitară au vizitat localurile publice, industriale și comerciale, piețele și abatoare, luând, unde a fost cazul, măsurile de rigoare.

¹⁵În județul Dolj, campania sanitară din anul 1939 a constatat din anchete și soluții sanitare desfășurate/aplicate într-un teritoriu de 6.538 km², în 33 de comune rurale și 3 orașe nereședințe de județ, cu o populație de peste 450.000 de oameni în mediul rural și 84.000 în localitățile urbane. Pentru buna desfășurare a campaniei sanitare, au colaborat categorii socio-profesionale diverse: medici (35, în mediul rural și 3, în mediul urban), agenți sanitari (116/4), surori de ocrotire (6 în mediul rural), moașe (67/4), pretori (9/3), primari (210 primari/3), notari (210/3), funcționari administrativi (776/32), jandarmi (681/22), poliție (245/23), preoți (492/16), învățători (2779/26), premilitari (3787/329), străjeri (3718/288), ingineri (8 în mediul rural), veterinari (18/2), agronomi (26/1), alte persoane (192 mediul rural) (*Ibidem*, dosar nr. 266/1940, f. 31, 33).

¹⁶*Ibidem*, f. 34.

¹⁷*Ibidem*, f. 32.

¹⁸*Ibidem*, f. 33.

¹⁹*Ibidem*, f. 32.

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda (Editors)

CONVERGENT DISCOURSES. Exploring the Contexts of Communication

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2016. Section: Social Sciences

ISBN: 978-606-8624-17-4

Totodată, au fost examinate 149.299 de persoane suferinde de boli sociale (tuberculoză, sifilis, pelagră, paludism, cancer, conjunctivită, gușă) sau de boli epidemice (tifos exantematic, scarlatină, rujeolă, difterie, febră tifoidă, dizenterie, gripă, tuse convulsivă, poliomielită, antrax)²⁰. Pe lângă acțiunile practice, au fost ținute de către medici și alte personalități locale 605 conferințe în mediul rural și 189 de conferințe în mediul urban²¹.

În județul Vâlcea, medicul primar al Serviciului Sanitar al județului Vâlcea considera că, în anul 1938, campania sanitară a înregistrat câteva rezultate importante: „am reușit să luăm contact mai strâns cu țăranul, să-i arătăm și să înțeleagă pericolul ce-l amenință dacă mai rămâne în starea de promiscuitate în care trăiește și, prin exemplu cu gospodăria model, din punct de vedere igienic, ce am făcut în multe comune, le-am arătat ce au de făcut fiecare la el acasă”²².

Potrivit raportului privind activitatea Serviciului Sanitar al județului Vâlcea pe anul 1939-1940, în timpul campaniei sanitare din anul 1939, în mediul rural: s-au examinat 63.375 de persoane suferinde de boli sociale și epidemice (aceleași ca în județul Dolj²³, plus oreion), 1.490 de femei gravide și 7.419 copii sugari; au fost efectuate vaccinări și alte intervenții medicale; s-a vizitat/inspectat fiecare casă și gospodărie din județ; au fost asanate prin betonare 1.939 de fântâni, s-au construit 3.305 fântâni noi; s-au vizitat 29.070 de latrine, s-au asanat 13.624 de latrinite și au fost construite 5.279 de latrine noi; au fost asanate bălți; au fost ținute 222 de conferințe și 109 demonstrații²⁴. La acestea se adăugau: 121 de cantine școlare, 29 de băi populare, 19 fântâni model închis construite, precum și 4 „școli pentru pregătire alimente”, înființate în comunele Muerești, Stoenesti, Bujoreni și Măldărești, considerându-se că asemenea școli trebuiau înființate în toate localitățile „pentru a învăța pe viitoarele gospodine buna și igienica pregătire a alimentelor”²⁵.

În prima parte a campaniei sanitare, medicul primar al Serviciului Sanitar al județului Vâlcea, împreună cu o echipă de specialiști, în fiecare duminică și zi de sărbătoare, au efectuat anchete în vederea identificării problemelor existente pe teren. În timpul acestor anchete, s-a constatat că „în toate comunele la sosirea noastră, impunătorul număr de bolnavi și populația ce ne aștepta arătau clar că s-a înțeles importanța acestei activități și că între medici și populație se strâng legăturile continue”²⁶.

Pentru ameliorarea condițiilor de igienă individuală și colectivă din mediul rural și urban, în anul 1940, Ministerul Sănătății și Ocrotirilor Sociale a hotărât organizarea „Săptămânii Higieni”²⁷, având un dublu scop: „în vederea îmbunătățirii condițiilor de mediu

²⁰*Ibidem*, f. 33.

²¹*Ibidem*, f. 34.

²²*Ibidem*, dosar nr. 6/1940, f. 23.

²³*Vezi Supra*.

²⁴S.J.A.N., Dolj, fond Rezidența Regală a Ținutului Olt, Serviciul Administrativ, dosar nr. 6/1940, f. 26.

²⁵*Ibidem*, f. 23.

²⁶*Ibidem*, f. 24.

²⁷Fixată inițial pentru perioada 18-26 aprilie 1940, interval care a corespuns cu începutul muncilor agricole, „Săptămâna Higieni” a fost organizată între 10-18 iunie 1940 (*Ibidem*, Serviciul Cultural și de Asistență Socială, dosar nr. 282/1940, f. 109).

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda (Editors)
CONVERGENT DISCOURSES. Exploring the Contexts of Communication
 Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2016. Section: Social Sciences
 ISBN: 978-606-8624-17-4

care influențează sănătatea indivizilor și în scopul de a o educa și de a crea o mentalitate permanentă a populației, favorabile aplicării unui minim de condițiuni igienice”²⁸. Săptămâna Igienii trebuia organizată în mediul urban și în cartierele mărginașe și sărace din mediul urban²⁹.

Pentru buna desfășurare a evenimentului, prefectii județelor trebuiau să dea dispozițiile necesare pentru ca, alături de personalul medical, să participe și preoții, învățătorii, funcționarii publici, jandarmii, premilitarii și organele militare³⁰. Măsurile care urmau să se aplice trebuiau să fie aduse în timp util (cu cel puțin o săptămână înainte de începerea „Săptămânii Higienii”) la cunoștința populației prin ordonanțe, afișe, publicații, conferințe, bătaie de tobă etc., subliniindu-se importanța măsurilor de igienă și îndatoririle pe care aceasta le avea în timpul „Săptămânii Higienii”³¹.

În principal, obiectivele acestei acțiuni erau aceleași cu cele ale campaniilor sanitare din anii precedenți, vizând: măsuri de igienă individuală (îmbăieri și deparazitări pentru întreaga populație); punerea în funcțiune a băilor publice și a cuptoarelor de deparazitare, încurajarea construirii de noi băi populare, prin punerea pietrei fundamentale³².

Totodată trebuiau luate o serie de măsuri de igienă colectivă, constând din: „a) Curățirea locuințelor prin văuirea lor pe din afară și pe dinăuntru și gospodăriilor rurale prin asanarea latrinelor, grajdurilor, curților și a tuturilor dependințelor în general; b) Drenarea, colmatarea și eventual delarvizarea ea micilor colecțiuni de apă peri[-]domestice; c) Măsuri de întreținere igienică a colectivităților umane: curățirea drumurilor, desfundarea șanțurilor, dându-se pantă suficientă de scurgere, repararea și construirea de podețe, care să nu dea naștere la stagnări de apă; d) Revizuirea surselor de alimentare cu apă, repararea și ameliorarea fântânilor cu scopul de a împiedica infiltrarea de la suprafață, stagnarea apelor, precum și o mai bună clasificare și desemnare a lor prin fântâni pentru adăpatul vitelor; e) Îndepărtarea gunoaielor și bălegarului de grajd și folosirea lor în condițiuni igienice la ameliorarea terenurilor de cultură; f) Curățirea, dezinfectarea și deparazitarea localurilor publice și comerciale insistându-se îndeosebi asupra hanurilor, hotelurilor etc.; g) Măsuri pentru combaterea bolilor contagioase (...); h) Revizuirea evidențelor bolilor sociale în măsura în care [se] descoperă noi cazuri cu ocazia controlului”³³.

Campaniile sanitare și „Săptămâna Higienii” au reprezentat acțiuni necesare în epocă. Dincolo de realitățile locale îngrijorătoare, consemnate în sursele documentare ale vremii – ignoranța unei bune părți din populația comunităților locale în ceea ce privește alimentația sănătoasă, respectarea strictă a unei igiene personale și menținerea curată a locuinței sau a mediului înconjurător –, măsurile socio-sanitare inițiate de către autoritățile carliste au fost cu atât mai mult necesare în contextul în care, pe continentul european, se declanșase cel de-al

²⁸*Ibidem*, dosar nr. 288/1940, f. 58.

²⁹S.J.A.N., Vâlcea, fond Prefectura județului Vâlcea, dosar nr. 33/1940, f. 27.

³⁰S.J.A.N., Dolj, fond Rezidența Regală a Ținutului Olt, Serviciul Administrativ, dosar nr. 288/1940f. 58v.

³¹*Ibidem*, f. 49.

³²S.J.A.N., Vâlcea, fond Prefectura județului Vâlcea, dosar nr. 33/1940, f. 28.

³³S.J.A.N., Dolj, fond Rezidența Regală a Ținutului Olt, Serviciul Cultural și de Asistență Socială, dosar nr. 288/1940, f. 48-49.

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda (Editors)
CONVERGENT DISCOURSES. Exploring the Contexts of Communication
 Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2016. *Section: Social Sciences*
 ISBN: 978-606-8624-17-4

Doilea Război Mondial, iar, în atare condiții, epidemiile puteau izbucni cu o frecvență mult mai mare decât în condiții de pace.

Complexitatea campaniilor sanitare, în special cele din anii 1939-1940, dată atât de obiectivele propuse și de soluțiile practice care se doreau a se implementa în cadrul comunităților locale, cât și de numărul mare de specialiști medico-sanitari, autorități publice și alte categorii socio-profesionale implicate în acțiunile de teren, denotă faptul că promotorii acestora au vizat rezolvarea unor problematici multiple: limitarea/tratarea bolilor epidemice și sociale; propagarea în rândul populației a necesității respectării normelor de igienă individuală și colectivă, precum și a necesității unei alimentații sănătoase și diversificate; luarea măsurilor necesare pentru respectarea normelor de igienă în instituții publice, localuri particulare, comerciale etc.

Făcând abstracție de faptul că metoda de implementare a soluțiilor utilizată de organizatorii și echipele de acțiune ale campaniilor sanitare și a „Săptămânii Igienii” poate părea astăzi invazivă și, oarecum, coercitivă, aceasta putea fi în măsură să prevină/limiteze pericolul declanșării/răspândirii epidemiilor. De asemenea, prin implicarea practică a autorităților în refacerea salubrității locuințelor și a spațiilor publice folosite de către o comunitate, campaniile sanitare au oferit soluții rapide pentru creșterea standardului socio-sanitar al populației.

Anexă: Fragment din raportul constatărilor și realizărilor obținute în cursul campaniei sanitare din anul 1939, elaborat de Serviciul Sanitar Dolj și înaintat rezidentului regal al Ținutului Olt la data de 23 august 1940.

Serviciul Sanitar Dolj
 No. 8422
 1940 Martie 23

[...] I. Constatări

Populația noastră Rurală trăiește într-un mediu lipsit de cele mai elementare cerințe igienice.

Simțul curățeniei și al ordinii nu înflorește la el [țăranul]; locuința nu și-o văruiește și nu și-o curăță decât o dată pe an, la Paști și atunci superficial.

Majoritatea locuințelor sun insalubre, cu ferestre mici, iarna bătute în cuie pentru a nu fi deschise decât odată cu venirea primăverii, cu un cubaj redus, nepardosite și apăpostind în ele familii numeroase.

Igiena individuală a țăranului român lasă mult de dorit.

Îmbrăcat în costumul lui alb, țăranul român face impresia de a fi un om curat, realitatea de multe ori este cu totul alta, – deseori în cutele acestor cămăși naționale sunt cuiburi de păduchi, după cum în năframele viu colorate ale țărăncilor găsim lindini în abundență.

Patul lor nu este altceva decât câteva scânduri prinse în cuie și adăpostește noaptea toată familia, așa cum a fost îmbrăcată peste zi.

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda (Editors)
CONVERGENT DISCOURSES. Exploring the Contexts of Communication
 Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2016. *Section: Social Sciences*
 ISBN: 978-606-8624-17-4

Majoritatea din ei nu-și scot cămașa timp de o săptămână, după care timp femeia o spală cu apă rece fără a o călca.

Anchetele făcute asupra felului de a se alimenta au constatat că populația rurală în afară de mămăligă, ceapă, oțet, usturoi, fasole, dovleac și rar de tot carne prost gătită, alt aliment nu cunoaște.

Femeia nu știe să gătească, nu are idee că legumele se pot conserva.

Laptele nu se consumă și foarte puțin consumă derivatele acestui aliment.

Păsările și animalele ce eventual le cresc le vând.

Hrana de predilecție este mămăliga, la 90% din populație ea constituie alimentația exclusivă, din care cauză se constată un procent atât de mare de Pelagroși.

Copii[i] sunt în genere debili congenitali, părinții fiind subnutriți, iar mama în loc să-și îngrijească copiii[i] muncește din greu la câmp. [...]

S.J.A.N., Dolj, fond Rezidența Regală a Ținutului Olt, Serviciul Cultural și de Asistență Socială, dosar nr. 266/1940, f. 31-32.

Bibliografie:

Serviciul Județean Dolj al Arhivelor Naționale, fond Rezidența Regală a Ținutului Olt, Serviciul Administrativ, dosare nr.: 101/1939, 6/1940; Serviciul Cultural și de Asistență Socială, dosare nr.: 266/1940, 270/1940, 282/1940, 288/1940.

S.J.A.N., Vâlcea, fond Prefectura județului Vâlcea, dosar nr. 33/1940.

„Torța Olteană”, Craiova, an IV, nr. 47-48, 26 iunie 1938.

Codul General al României (Codurile, Legile și Regulamentele în vigoare) 1856-1940, fondator: C. Hamangiu, continuatori: G. Alexianu și C. St. Stoicescu, vol. XXVII, 1939, partea III, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului, Imprimeria Centrală, București, 1940.

Enciclopedia României, vol. I, *Statul*, 1938; vol. IV, *Economia națională. Circulație, distribuție și consum*, 1943, comitetul de direcție: D. Gusti, C. Orhidan, Mitu Georgescu, Dan Botta, București, Imprimeria Națională.

Gusti, D., *Sociologia Militans. Cunoaștere și acțiune în serviciul națiunii, II, Acțiune*, București, Fundația Regele Mihai I, 1946.

Hitchins, Keith, *România 1866 – 1947*, traducere din engleză de George D. Potra și Delia Răzdolescu, București, Editura Humanitas, 1996.

Păunoiu, Diana-Mihaela, *Rezidența Regală a Ținutului Olt (1938-1940)*, București, Editura Academiei Române, 2012.